

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ ในจังหวัดภูเก็ต

Extension of Quality Native Durian Production in Phuket Province

สรารวุธ ชลหาญ (Sarawut Chonhan)¹ นารีรัตน์ สี่ระสาร (Nareerut Seerasarn)² บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) สภาพการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร (3) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร (4) แนวทางการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร และ (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร ประชากรที่ศึกษาคือ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพในจังหวัดภูเก็ต ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอในจังหวัดภูเก็ต ปี 2563 จำนวน 440 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาร์โร่ ยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 210 ราย โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุดค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการจัดอันดับ ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าหญิง อายุเฉลี่ย 50.70 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลัก ประสบการณ์การปลูกทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพเฉลี่ย 12.56 ปี พื้นที่ปลูกทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพเฉลี่ย 4.05 ไร่ มีผลผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพเฉลี่ย 454.95 กิโลกรัมต่อไร่ รายได้จากการจำหน่ายทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพเฉลี่ย 24,746.90 บาทต่อปี รายจ่ายจากการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพเฉลี่ย 4,389.52 บาทต่อปีจำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.15 คน ส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง (2) เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกทุเรียนพื้นเมืองด้วยเมล็ด พื้นที่ปลูกเป็นที่ลาดชัน โดยปลูกแบบสวนผสม ใช้น้ำฝน ไม่มีการตัดแต่งทรงพุ่ม และไม่ได้รับรอง GAP นำทุเรียนไปจำหน่ายด้วยตัวเองซึ่งเกษตรกรเป็นผู้กำหนดราคาผลผลิต (3) เกษตรกรมีความรู้ระดับมากในประเด็นด้านผลผลิตและขาดความรู้เรื่องโรคและแมลง (4) เกษตรกรมีปัญหาระดับปานกลางด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ โดยมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานสนับสนุนการเข้าสู่มาตรฐาน GAP/เกษตรอินทรีย์ (5) เกษตรกรมีความต้องการในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ ได้แก่ การส่งเสริมทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยว และเกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้ามาส่งเสริมในพื้นที่แบบรายบุคคล

คำสำคัญ การส่งเสริม การผลิต ทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช kiart.254@gmail.com² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช seerasarn@hotmail.com³ รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช bumpen.keo@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1) social and economic conditions, (2) the conditions of quality native durian production, (3) the knowledge of quality native durian production, (4) extension guidelines of quality native durian production and (5) problems and suggestions of quality native durian production. The population consisted of 440 durian farmers in Phuket Province who registered with the Department of Agricultural Extension in the production year of 2020. The 210 sample size was based on Taro Yamane formula with the error value of 0.05 through simply random sampling method. Structured interviews were used for data collection. Statistics used were frequency, percentage, maximum, minimum, mean, standard deviation and ranking. The results indicated the following: (1) Most of the farmers were males rather than females. The average age 50.70 years and graduated with a bachelor's degree. The main occupation was work for hire. The average experience of native durian cultivation were 12.56 years. The average area of 4.05 rai of native durian planting. The yield of native durian averages 454.95 kg per rai. The average income from cultivating native durians was 24,746.90 baht per year. The average expenditure on cultivating native durians is 4,389.52 baht per year. The average number of agricultural workers in the household is 2.15 people. Most were their own land. (2) Most farmers grow native durians from seeds. The planting area was sloped by planting in a mixed garden with water source from rainwater, no canopy pruning and not get GAP certified also taking durians to sell by themselves, which the farmers set the selling price. (3) Farmers were knowledgeable on production issues. and lack of knowledge with diseases and insects. (4) Farmers were a need to extension of quality native durians including the extension of native durian for tourism and farmers would get support from officials in the area individually. (5) Farmers were a level of support from various agencies. Suggestions for agencies to support the entry into the GAP / organic agriculture standards.

Keywords: Extension production, Quality native durian

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บทนำ

ทุเรียน เป็นผลไม้ที่จัดอยู่ในกลุ่ม Tropical fruits หรือกลุ่มผลไม้ในเขตร้อนชื้น เช่นเดียวกับ ฝรั่ง ลองกอง ลิ้นจี่ ทุเรียน เงาะ มังคุด ซึ่งทุเรียนได้รับฉายาว่าเป็น ราชาแห่งผลไม้ (King of fruits) เป็นไม้ผลยืนต้นขนาดใหญ่ แหล่งผลิตทุเรียนสำคัญของโลกส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ประเทศกลุ่มอาเซียน ได้แก่ ไทย เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ และถือว่าไทยเป็นแหล่งผลิตอันดับ 1 ของโลก โดยในปี 2562 ผลผลิตทุเรียนของไทยมีปริมาณเพิ่มขึ้นเป็น 1,017,097 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่มีผลผลิต 759,828 ตัน ซึ่งเป็นผลมาจากการขยายพื้นที่เพาะปลูก มีการดูแลเอาใจใส่บำรุงรักษามากขึ้น (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563)

ประเทศไทยมีทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองจำนวนมาก ที่มีเฉพาะในท้องถิ่นเฉพาะในพื้นที่นั้นๆ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัว และมีรสชาติแตกต่างกันไป และขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indicator) หรือทุเรียน GI เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทุเรียนพันธุ์ท้องถิ่น และรักษาพันธุ์ท้องถิ่นไว้ ที่นับวันจะเริ่มหารับประทานได้ยากมากขึ้น อีกทั้งเพื่อช่วยยกระดับรายได้ให้กับกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนและกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ ปัจจุบันมีทุเรียนที่ผ่านการขึ้นทะเบียนเป็นสินค้า GI แล้ว 8 ชนิด ได้แก่ ทุเรียนนนท์จังหวัดนนทบุรี ทุเรียนปาละออกจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทุเรียนปราจีนบุรีจังหวัดปราจีนบุรี ทุเรียนหลงลับแลและหลินลับแลจังหวัดอุตรดิตถ์ ทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ทุเรียนในวาระทอง จังหวัดระนอง ทุเรียนสาธิตกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อเป็นการช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างความต้องการให้กับสินค้าทุเรียน นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่างๆ ของไทยอีกด้วย ประเทศไทยจำเป็นต้องเตรียมพร้อมประชาสัมพันธ์จุดแข็งประเทศไทยในด้านอาหารและเป็นครัวของโลก (Kitchen of the World) โดยมีสินค้าผลไม้ที่มีความหลากหลายโดยเฉพาะทุเรียนพื้นเมือง ซึ่งเป็นการเตรียมพร้อมสำหรับการเจาะตลาดใหม่ๆ ที่มีศักยภาพนอกเหนือจากตลาดจีน สำหรับผู้บริโภคที่ชื่นชอบทุเรียน (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้ากระทรวงพาณิชย์, 2563)

จังหวัดภูเก็ตมีพื้นที่ปลูกทุเรียนรวม 2,455 ไร่ เป็นพื้นที่ปลูกทุเรียนพื้นเมือง 2,112 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่มีอายุมากให้ผลผลิตมาเป็นเวลานาน (สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต, 2563) สามารถพัฒนาให้เป็นที่รู้จักและรองรับการเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมาก การส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพในจังหวัดภูเก็ตมีความจำเป็น ถือเป็น การสร้างทางเลือกใหม่ให้แก่เกษตรกรมีรายได้จากทั้งภาคการท่องเที่ยวและภาคการเกษตร อีกทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์ทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของจังหวัดภูเก็ตให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายต่อผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม เกษตรกรยังขาดการศึกษาวิจัย รวมถึงการเก็บข้อมูลสภาพการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพตลอดจน ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตและความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพในจังหวัดภูเก็ต

ดังนั้น ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญเพื่อต้องการทราบการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในจังหวัดภูเก็ต เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองคุณภาพในจังหวัดภูเก็ตอย่างยั่งยืนและเหมาะสมต่อเกษตรกร รวมถึงการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) สภาพการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร (3) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร (4) แนวทางการส่งเสริม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ทุเรียนการผลิตพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร และ (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ประชากรในการศึกษาคือ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองคุณภาพในจังหวัดภูเก็ต ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอในจังหวัดภูเก็ต ปี 2563 จำนวน 440 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร Taro Yamane ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 210 ราย และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่มีทั้งคำถามแบบปลายเปิดและปลายปิด โดยกำหนดข้อมูลที่ต้องการตามวัตถุประสงค์การวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ (1) สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) สภาพการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร (3) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร (4) แนวทางการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร ทำการทดสอบหาความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.92 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.857 และ 0.954 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติคือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการจัดอันดับ ใช้ค่าคะแนนเฉลี่ยโดยกำหนดความหมาย ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 = ระดับน้อยที่สุด 1.81 - 2.60 = ระดับน้อย 2.61 - 3.40 = ระดับปานกลาง 3.41- 4.20 = ระดับมาก และ 4.21- 5.00 = ระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 69.5 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 50.70 ปี ร้อยละ 42.9 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพเฉลี่ย 12.56 ปี เกษตรกรร้อยละ 27.6 ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 31.4 ประกอบอาชีพเสริมทำสวนผลไม้ ร้อยละ 83.8 มีวัตถุประสงค์การปลูกทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพเพื่อบริโภคและจำหน่าย ร้อยละ 94.3 มีพื้นที่ถือครองที่ดินทางการเกษตรเป็นของตนเอง ร้อยละ 69.5 ไม่ดำรงตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 43.8 เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ ร้อยละ 97.1 ใช้เงินทุนตนเองในการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ ร้อยละ 66.7 ไม่เคยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ แรงงานในการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพเฉลี่ย 2.15 คน พื้นที่ปลูกทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพเฉลี่ย 4.05 ไร่ ผลผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพต่อไร่เฉลี่ย 454.95 กิโลกรัม ราคาจำหน่ายทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพเฉลี่ย 52.14 บาทต่อกิโลกรัม รายได้จากการจำหน่ายผลผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพเฉลี่ย 24,746.90 บาท/ปี รายจ่ายจากการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพเฉลี่ย 4,389.52 บาท/ปี

2. สภาพการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 78.1 ใช้ต้นพันธุ์ทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพจากการเพาะด้วยเมล็ด ร้อยละ 68.6 ปลูกบนพื้นที่ลาดชัน ร้อยละ 95.2 ปลูกทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพแบบสวนผสม ร้อยละ 52.4 ใช้ปุ๋ยคอก ร้อยละ 94.3 ไม่มีระบบน้ำ ร้อยละ 91.4 ใช้น้ำฝนสำหรับทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ ร้อยละ 48.6 ใช้วิธีผสมผสานในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชสำหรับทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ ร้อยละ 82.9 ไม่มีการตัดแต่งทรงพุ่ม ร้อยละ 92.4 การเก็บเกี่ยวผลผลิตเมื่อทุเรียนหล่น ร้อยละ 87.6 ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร ร้อยละ 60

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ไม่มีการแปรรูปทุเรียนพื้นเมือง ร้อยละ 98.1 ไม่มีตราสินค้า ร้อยละ 65.7 จำหน่ายทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพในตลาดท้องถิ่น ร้อยละ 65.7 นำผลผลิตทุเรียนไปจำหน่ายด้วยตัวเอง ร้อยละ 78.1 พ่อค้าคนกลางเป็นคนในท้องถิ่น ร้อยละ 56.2 เกษตรกรเป็นผู้กำหนดราคาผลผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ ร้อยละ 86.7 มีกลุ่มลูกค้าเป็นผู้บริโภคทั่วไป

3. ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร ทดสอบโดยใช้คำถามถูกผิด จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็น 5 ประเด็น พบว่าโดยภาพรวมเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพอยู่ในระดับมาก โดยเกษตรกรตอบได้ถูกต้องมากที่สุด ดังนี้ อันดับ 1 มีความรู้ความเข้าใจด้านผลผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ อันดับ 2 เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจด้านการตลาด อันดับ 3 เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจด้านการปลูกทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ อันดับ 4 เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการสวนทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ และอันดับ 5 เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจด้านโรคและแมลง ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปภาพรวมระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร (n = 210)

ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร	ตอบถูกต้อง		อันดับ
	จำนวน	ร้อยละ	
1. ด้านผลผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ	187	89.0	1
2. ด้านการตลาด	179	85.5	2
3. ด้านการปลูกทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ	172	82.1	3
4. ด้านการจัดการสวนทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ	170	80.9	4
5. ด้านโรคและแมลงศัตรูพืช	135	64.5	5

4. แนวทางการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร

4.1 แนวทางความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร จากการสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถาม 4 ด้าน จำนวน 18 ข้อ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการส่งเสริมทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.95) รองลงมา เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 3.86) เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.83) และเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.77) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 2

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

ตารางที่ 2 สรุปภาพรวมแนวทางความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร (n = 210)

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านการส่งเสริมทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยว	3.95	0.947	มาก	1
2. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ	3.86	0.910	มาก	2
3. ด้านการผลิต	3.83	0.836	มาก	3
4. ด้านการตลาด	3.77	0.922	มาก	4
ค่าเฉลี่ย	3.85	0.903	มาก	

4.2 ความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร จากการสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถาม 3 ด้าน ตามวิธีการส่งเสริม จำนวน 15 ข้อ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.84) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความต้องการวิธีส่งเสริมแบบบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.03) รองลงมา เกษตรกรมีความต้องการวิธีส่งเสริมแบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.90) และเกษตรกรมีความต้องการวิธีส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 2.59) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปภาพรวมความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ (n = 210)

วิธีการส่งเสริม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. แบบบุคคล	3.03	1.089	ปานกลาง	1
2. แบบกลุ่ม	2.90	1.002	ปานกลาง	2
3. แบบมวลชน	2.59	0.937	น้อย	3
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	2.84	1.009	ปานกลาง	

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร

5.1 ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถาม 4 ด้าน จำนวน 18 ข้อ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาการส่งเสริมด้านการผลิตพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกรระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.11) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 3.23) รองลงมา เกษตรกรมีปัญหาด้านการส่งเสริมเพื่อการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.17) เกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.03) และเกษตรกรมีปัญหาด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.99) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ตารางที่ 4 สรุปภาพรวมระดับปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร (n = 210)

ประเด็นปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. การสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ	3.23	1.059	ปานกลาง	1
2. ด้านการส่งเสริมเพื่อการท่องเที่ยว	3.17	1.066	ปานกลาง	2
3. ด้านการตลาด	3.03	1.133	ปานกลาง	3
4. ด้านการผลิต	2.99	1.101	ปานกลาง	4
ค่าเฉลี่ย	3.11	1.090	ปานกลาง	

5.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกร จากการสัมภาษณ์โดยคำถามแบบปลายเปิด พบว่า เกษตรกรเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพด้านการผลิต เกษตรกรเสนอแนะว่าควรไปศึกษาดูงานเพื่อรับความรู้ใหม่ๆ ในการผลิตทุเรียน ด้านการตลาด เกษตรกรเสนอแนะให้มีการจัดสถานที่จำหน่ายผลผลิตทุเรียน ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เกษตรกรเสนอแนะหน่วยงานภาครัฐควรให้ความรู้ด้านโรคและแมลงศัตรูพืชและการดูแลรักษา ด้านการส่งเสริมเพื่อการท่องเที่ยว เกษตรกรเสนอแนะว่าควรส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 69.5 เป็นเพศชายสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชฎารัตน์ พรหมศิลา (2562, น.50) ศึกษาเรื่องความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดชุมพร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 72.3 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50.70 ปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพันธ์พงษ์ ใหม่เพย (2562, น.57) ศึกษาเรื่องการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 50.58 ปี และ ชฎารัตน์ พรหมศิลา (2562, น.50) พบว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 51.70 ปี ร้อยละ 42.9 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีซึ่งเกษตรกรกลุ่มนี้มีศักยภาพในการจะพัฒนาต่อยอดความรู้และเทคโนโลยีด้านต่างๆ มาปรับใช้กับการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพได้ แตกต่างกับงานวิจัยของชฎารัตน์ พรหมศิลา (2562, น.50) ที่พบว่าเกษตรกรร้อยละ 28.5 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รองลงมาร้อยละ 25.2 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และแตกต่างกับ ประพันธ์พงษ์ ใหม่เพย (2562, น.57) พบว่าเกษตรกรร้อยละ 47.25 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนพื้นเมือง เฉลี่ย 12.56 ปี ซึ่งจากผลการวิจัย เกษตรกรกลุ่มนี้ควรส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนหรือถอดองค์ความรู้เพื่อเกษตรกรรุ่นใหม่ที่สนใจได้ศึกษา ไกล่เคียงกับผลงานวิจัยของ ชฎารัตน์ พรหมศิลา (2562, น.50) พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 14.67 ปี และ ประพันธ์พงษ์ ใหม่เพย (2562, น.57) พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 16.88 ปี ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของวนิดา เจริญทอง (2560, น.97) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอ ท่าแซะ จังหวัดชุมพร พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 9.81 ปี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ร้อยละ 27.6 มีอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลัก รองลงมาร้อยละ 25.7 มีอาชีพทำสวนผลไม้จากผลการวิจัย เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักรับจ้างเนื่องจากจังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยวรายได้ส่วนใหญ่มาจากการรับจ้างและบริการ ใช้เวลาว่างจากงานประจำทำสวนทุเรียนพื้นเมือง แตกต่างกับงานวิจัยของ ประพันธ์พงษ์ ใหม่เพย (2562, น.57) พบว่าเกษตรกรร้อยละ 95.05 ประกอบอาชีพหลักคือปลูกทุเรียน และชวาร์ตน์ พรหมศิลา (2562, น.50) พบว่าเกษตรกรร้อยละ 88.0 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมรองลงมาร้อยละ 5.1 ประกอบอาชีพค้าขายร้อยละ 31.4 มีอาชีพเสริมทำสวนผลไม้ จากการสัมภาษณ์เกษตรกรทำสวนผลไม้แบบผสมผสาน การปลูกผลไม้เพื่อเป็นรายได้เสริมจากการทำอาชีพรับจ้างหรือบริการ ร้อยละ 94.3 มีพื้นที่ถือครองที่ดินทางการเกษตรเป็นของตนเอง เนื่องจากพื้นที่ถือครองมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ จากผลการวิจัยจึงเป็นโอกาสในการพัฒนาให้ผลิตทุเรียนที่ปลอดภัยได้มาตรฐาน GAP/ อินทรีย์ เพิ่มขึ้นเพราะมีความยั่งยืนด้านพื้นที่การผลิต ร้อยละ 69.5 ไม่ดำรงตำแหน่งทางสังคม จึงทำให้เกษตรกรมีเวลาในการประกอบอาชีพอย่างเต็มที่ ร้อยละ 43.8 เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่เนื่องจากจังหวัดภูเก็ตเกษตรกรมีการรวมกลุ่มผู้ปลูกทุเรียนเป็นแปลงใหญ่ทุเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐที่เน้นการส่งเสริมการเกษตรในรูปกลุ่ม ร้อยละ 97.1 ใช้ทุนตนเองในการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ สอดคล้องกับวนิดา เจริญทอง (2560, น.98-99) พบว่าเกษตรกรใช้เงินทุนของตนเองและจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นแหล่งเงินทุนในการผลิตทุเรียน ร้อยละ 66.7 ไม่เคยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งจากผลการวิจัยเกษตรกรประกอบอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลัก ทำให้การได้รับสนับสนุนจากภาครัฐหรือการติดตามจากเจ้าหน้าที่ทำได้ไม่ทั่วถึง

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีแรงงานในการผลิตทุเรียนพื้นเมืองเฉลี่ย 2.15 คนส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครัวเรือนในการผลิตทุเรียนพื้นเมือง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของประพันธ์พงษ์ ใหม่เพย (2562, น.64) กล่าวไว้ว่าเกษตรกรมีแรงงานในครัวเรือน 2.24 คน และสอดคล้องกับชวาร์ตน์ พรหมศิลา (2562, น.50) พบว่าเกษตรกรมีแรงงานในครัวเรือน 2.61 คน มีพื้นที่ปลูกทุเรียนพื้นเมืองเฉลี่ย 4.05 ไร่ แตกต่างกับกับชวาร์ตน์ พรหมศิลา (2562, น.55) พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่เฉลี่ย 18.07 ไร่ ซึ่งจังหวัดภูเก็ตมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งจังหวัดประมาณ 91,819 ไร่ และมีแนวโน้มลดลงบางพื้นที่เปลี่ยนไปเป็นที่อยู่อาศัย เกษตรกรมีผลผลิตทุเรียนพื้นเมืองต่อไร่เฉลี่ย 454.95 กิโลกรัม มีรายได้จากการผลิตทุเรียนพื้นเมืองเฉลี่ย 24,746.90 บาท/ปี มีรายจ่ายในการผลิตทุเรียนพื้นเมืองเฉลี่ย 4,389.52 บาท/ปี จากผลการวิจัยเมื่อพิจารณารายได้ของเกษตรกรถือว่ารายได้จากการผลิตทุเรียนยังน้อย ควรส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าโดยการให้ทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพเป็นสินค้าที่สนับสนุนการท่องเที่ยว เช่นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน หรือการจัดงานเทศกาลทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาบริโภคทุเรียนในพื้นที่ นอกจากเกษตรกรจะมีรายได้จากการจำหน่ายทุเรียนแล้ว เกษตรกรสามารถมีรายได้จากการบริการอื่นๆ จากนักท่องเที่ยวที่เข้ามา และยังเป็นการลดค่าขนส่งในการนำผลผลิตทุเรียนไปจำหน่ายยังตลาด

2. สภาพการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 78.1 ใช้ต้นพันธุ์ทุเรียนพื้นเมืองจากการเพาะด้วยเมล็ด ซึ่งเป็นวิธีการขยายพันธุ์ที่ปฏิบัติตามกันมาจากบรรพบุรุษ ควรส่งเสริมให้เกษตรกรใช้วิธีการเสียบยอด ทาบกิ่ง เพื่อลดปัญหาการกลายพันธุ์ของทุเรียนในรุ่นต่อ ๆ ไป พื้นที่ปลูกร้อยละ 68.6 เป็นพื้นที่ลาดชัน ร้อยละ 95.2 ปลูกทุเรียนแบบผสมผสานสอดคล้องกับผลงานวิจัยของประพันธ์พงษ์ ใหม่เพย (2562, น.109) กล่าวไว้ว่า ประเภทสวนทุเรียนร้อยละ 96.15 เป็นสวนผสมผสานปลูกทุเรียนและผลไม้อื่นๆ ร้อยละ 52.4 ใช้ปุ๋ยคอก ร้อยละ 94.3 ไม่มีระบบน้ำในสวนทุเรียน ร้อยละ 91.4 ใช้น้ำฝนเป็นแหล่งน้ำสำหรับทุเรียนพื้นเมือง เนื่องจากพื้นที่ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลาดชันเก็บกักน้ำได้น้อย ร้อยละ 48.6 ใช้วิธีผสมผสานในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชของทุเรียนพื้นเมือง ร้อยละ 82.9 ไม่มีการตัดแต่งทรงพุ่ม ร้อยละ 92.4 เก็บเกี่ยวเมื่อ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ทุเรียนหล่น แตกต่างกับกับขมิ้นดำ พนมศิลา (2562, น.99) ที่พบว่า เกษตรกรใช้การนับอายุเป็นดัชนีวัดการเก็บเกี่ยว ใช้วิธีการเก็บเกี่ยวโดยใช้กระสอบป่านตระหวัดรับผลทุเรียน และแตกต่างกับวนิดา เจริญทอง (2560, น.99) พบว่า เกษตรกรส่วนมากเก็บเกี่ยวผลผลิตโดยนับอายุเก็บเกี่ยวผลทุเรียน ซึ่งกรมวิชาการเกษตร (2560) ได้อธิบายถึงการนับอายุผลทุเรียนว่า เริ่มนับจำนวนวันหลังดอกบาน เฉลี่ยอายุเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมของพันธุ์กระดุมทอง คือ 90 - 100 วัน พันธุ์ชะนี 105-110 วัน และพันธุ์หมอนทอง 120 - 135 วัน แต่ละปี หรือแต่ละท้องถิ่นอายุผลที่เก็บเกี่ยวจะแตกต่างกันเล็กน้อยขึ้นอยู่กับภูมิอากาศการเก็บเกี่ยวทุเรียนทำโดยใช้มีดคมๆ ตัดก้านผลส่วนที่อยู่เหนือปากปลิง และส่งลงมาให้คนที่รออยู่ใต้ต้นใช้กระสอบป่านตัวรับผล หรือใช้วิธีโยยเชือกลงมา ไม่วางผลทุเรียนบนพื้นดินในสวนโดยตรง เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อราที่อยู่ในดิน โดยในทุเรียนพื้นเมืองที่มีลักษณะลำต้นสูงใหญ่เนื่องจากไม่มีการตัดแต่งทรงพุ่ม ไม่สามารถนับวันเพื่อขึ้นไปเก็บเกี่ยวได้ ควรส่งเสริมการใช้ตาข่ายรองรับผลทุเรียนที่โคนต้นเพื่อไม่ให้หล่นสัมผัสพื้นดินโดยตรง และส่งเสริมให้ใช้การตัดแต่งทรงพุ่มในทุเรียนที่เริ่มปลูกใหม่ในรุ่นต่อไปเพื่อง่ายต่อการจัดการ เกษตรกรร้อยละ 87.6 ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร ร้อยละ 60 ไม่มีการแปรรูปทุเรียนพื้นเมือง ร้อยละ 98.1 ไม่มีตราสินค้า ร้อยละ 65.7 จำหน่ายทุเรียนพื้นเมืองในตลาดท้องถิ่นจากการสัมภาษณ์เกษตรกรบางส่วน ยังขาดการรับรู้ถึงประโยชน์ของการขอรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร และยังไม่ค่อยให้ความสำคัญมากนัก เพราะเกษตรกรยังไม่เห็นถึงความจำเป็นในการได้รับรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร ซึ่งสิ่งสำคัญในการส่งเสริมทุเรียนพื้นเมืองเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว จำเป็นต้องมีการผลิตให้ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร เนื่องจากผู้บริโภคตระหนักเรื่องสุขภาพมากขึ้น และการแปรรูปเพื่อให้มีสินค้าหรือผลิตภัณฑ์อยู่ในตลาดให้นักท่องเที่ยวซื้อตลอดปีเกษตรกรต้องการความรู้ด้านการผลิตทุเรียนตามมาตรฐาน GAP /เกษตรอินทรีย์ อยู่ในระดับมาก ในส่วนของการแปรรูปทุเรียนพื้นเมืองยังมีน้อย เพราะจำหน่ายแบบสดไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ส่วนใหญ่การแปรรูปจะทำไว้รับประทานในครอบครัว ในส่วนของตราสินค้าจะมีเฉพาะสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน เพราะเกษตรกรที่ยังไม่มีการรวมกลุ่มจะไม่ได้แปรรูปสินค้าเพื่อจำหน่าย ร้อยละ 65.7 นำผลผลิตทุเรียนไปจำหน่ายด้วยตัวเอง โดยร้อยละ 78.1 พ่อค้าคนกลางเป็นคนในท้องถิ่น ร้อยละ 56.2 เกษตรกรเป็นผู้กำหนดราคาผลผลิตทุเรียนพื้นเมือง และมีกลุ่มลูกค้าเป็นผู้บริโภคทั่วไป

3. ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร

จากการศึกษา พบว่า จากการใช้แบบทดสอบความรู้โดยมีคำถามถูกผิด จำนวน 20 ข้อ 5 ประเด็น ภาพรวมเกษตรกรตอบได้ถูกต้อง 16 ข้อ จัดว่ามีความรู้ความเข้าใจในระดับมากโดยเกษตรกรตอบได้ถูกต้องมากที่สุด ดังนี้ อันดับ 1 มีความรู้ความเข้าใจด้านผลผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ อันดับ 2 เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจด้านการตลาด อันดับ 3 เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจด้านการปลูกทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ อันดับ 4 เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการสวนทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ และอันดับ 5 เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจด้านโรคและแมลง ตามลำดับ ซึ่งเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรติดตามให้ความรู้เรื่องโรคและแมลงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกษตรกรได้รับความรู้ที่เป็นปัจจุบันและเกษตรกรได้ทราบถึงวิธีการจัดการเพื่อลดการสูญเสียของผลผลิต เช่น หนอนเจาะเมล็ดทุเรียน ที่เข้าทำลายเมล็ดทุเรียนในระยะที่เมล็ดเริ่มแก่ แต่เนื่องจากทุเรียนพื้นเมืองมีลำต้นที่สูงทำให้ยากในการสังเกตการเข้าทำลายของหนอนดังกล่าว

4. แนวทางการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร

4.1 แนวทางความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพของเกษตรกร จากการสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถาม 4 ด้าน จำนวน 18 ข้อ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ มีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้ คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึงความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุดคะแนน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

เฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึงความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพอยู่ในระดับน้อย คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึงความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึงความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึงความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า ในภาพรวม เกษตรกรมีความต้องการในการส่งเสริมทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.85) เกษตรกรมีความต้องการด้านการส่งเสริมทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.95) โดยต้องการให้หน่วยงานภาครัฐจัดกิจกรรมคัดเลือกทุเรียนพื้นเมืองที่มีคุณภาพดีตรงตามความต้องการของผู้บริโภค พร้อมกับประชาสัมพันธ์ทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ประกอบกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมสวนทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ ซึ่งมีอากาศดี และมีกิจกรรมต่างๆ ที่ให้ทำร่วมกับเกษตรกร เป็นการลดต้นทุนการขนส่งและกระตุ้นให้เกษตรกรพัฒนาสายพันธุ์ทุเรียนที่ดีของตน เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ สนับสนุนการเข้าสู่มาตรฐาน GAP / เกษตรอินทรีย์สอดคล้องกับผลงานวิจัยของวิมลรัตน์ บุญศรีรัตน์ (2560) ศึกษาแนวทางการพัฒนาอาหารเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตพบว่า การแสดงการรับรองมาตรฐานอาหารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักท่องเที่ยวมีความคาดหวังระดับมาก เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.83) เช่นความรู้เกี่ยวกับระบบให้น้ำและปุ๋ยเพื่อเพิ่มผลผลิต และ เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.77) ต้องการช่องทางจำหน่ายทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพที่หลากหลายรูปแบบ

4.2 ความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถาม 3 ด้าน ตามวิธีการส่งเสริม จำนวน 15 ข้อ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ มีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้ คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับน้อยที่สุด คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับน้อย คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.84) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น เกษตรกรมีความต้องการวิธีส่งเสริมแบบบุคคลโดยเพื่อนบ้านหรือเครือญาติ (ค่าเฉลี่ย 3.03) จากผลการวิจัยเกษตรกรมีความไว้วางใจที่จะหาความรู้จากเพื่อนบ้านหรือเครือญาติเนื่องจากการทำการเกษตรที่คล้ายคลึงกันทำให้สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันใกล้ชิดดีกว่าจากเจ้าหน้าที่ รองลงมา มีความต้องการวิธีส่งเสริมแบบกลุ่มโดยการศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 2.90) และมีความต้องการวิธีส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 2.59) ตามลำดับ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชฎารัตน์ พรหมศิลา (2562) ที่พบว่า เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบการบรรยายในระดับมาก และต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับปานกลาง ได้แก่ การสาธิต การฝึกปฏิบัติ และการทัศนศึกษา สอดคล้องกับเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และ บำเพ็ญ เขียวหวาน (2558, น. 43-54) ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกร พบว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆของเกษตรกร ในประเด็นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล พบว่า เกษตรกรทั้งหมดได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนบ้านรองลงมาจากเจ้าหน้าที่การเกษตร แตกต่างกับวนิดา เจริญทอง (2560, น.102 - 103) พบว่า เกษตรกรต้องการเรียนรู้แบบทัศนศึกษามากที่สุดรองลงมาแบบบรรยาย และสาธิตในระดับมาก และแบบฝึกปฏิบัติในระดับปานกลาง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ

5.1 ปัญหา จากการสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถาม 4 ด้าน จำนวน 18 ข้อ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ มีเกณฑ์ ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้ คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึงปัญหาในการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึงปัญหาในการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพอยู่ในระดับน้อย คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึงปัญหาในการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึงปัญหาในการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึงปัญหาในการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า ในภาพรวม เกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.11) เกษตรกรมีปัญหาในด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 3.23) คือ เกษตรกรขาดองค์ความรู้เรื่องการจัดการสวนทุเรียน ซึ่งจากผลการวิจัย เจ้าหน้าที่ควรลงพื้นที่ติดตามให้คำแนะนำเกษตรกรด้านการจัดการสวนทุเรียนคุณภาพพร้อมทั้งจัดทำแปลงเรียนรู้ในพื้นที่เพื่อให้เกษตรกรเข้าไปศึกษา รองลงมา เกษตรกรมีปัญหาในด้านการส่งเสริมทุเรียนเพื่อการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.17) คือ สินค้าขาดการออกแบบสินค้าและการแปรรูปที่หลากหลาย โดยการส่งเสริมทุเรียนเพื่อการท่องเที่ยวจำเป็นต้องออกแบบสินค้าให้มีความน่าสนใจและมีการแปรรูปเพื่อรองรับตลาดผู้บริโภคได้ตลอดปี เกษตรกรมีปัญหาในด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.03) คือเกษตรกรขาดจตุรบรรณและแหล่งจำหน่ายผลผลิต จากผลการวิจัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดสถานที่สำหรับเป็นจตุรบรรณและจำหน่ายทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพในชุมชนหรือการจัดงานเทศกาลประชาสัมพันธ์ทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพเพื่อจำหน่ายทุเรียนพื้นเมืองในช่วงฤดูให้ผลผลิต และเกษตรกรมีปัญหาในด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.99) คือปริมาณน้ำไม่เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง จากผลการวิจัยแม้จังหวัดภูเก็ตมีภูมิประเทศเป็นเกาะมีทะเลล้อมรอบ ช่วงฤดูแล้งไม่ยาวนานมากนักแต่การให้น้ำทุเรียนสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาการของผลทุเรียน และทำให้ผลผลิตมีความสม่ำเสมอ เกษตรกรจึงควรวางแผนการใช้น้ำหรือการกักเก็บน้ำไว้ใช้ในช่วงฤดูแล้งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของผลผลิต

5.2 ข้อเสนอแนะ จากการสัมภาษณ์โดยคำถามแบบปลายเปิด เกษตรกรเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ ด้านการผลิต เกษตรกร เสนอแนะว่าควรไปศึกษาดูงานและความรู้ใหม่ในการผลิตทุเรียน ด้านการตลาด เกษตรกรเสนอแนะให้มีการจัดสถานที่ให้จำหน่ายทุเรียนช่วงให้ผลผลิต ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เกษตรกรเสนอแนะหน่วยงานควรให้ความรู้ด้านโรคพืชและการดูแลรักษา ด้านการส่งเสริมเพื่อการท่องเที่ยว เกษตรกรเสนอแนะว่าควรส่งเสริมให้มีท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน

ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีอายุอยู่ในช่วงวัยกลางคนและมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน ควรมีการถอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นจากประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน ทั้งทักษะ วิธีการ เทคนิคต่างๆ จากเกษตรกรเพื่อเป็นข้อมูลเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ ให้แก่เกษตรกรหรือคนรุ่นใหม่ เพื่อพัฒนาการปลูกและส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ รวมถึงการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ให้เหมาะสมอย่างยั่งยืนต่อไป

2) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่จบการศึกษาตั้งแต่มัธยมถึงระดับปริญญาตรี ซึ่งเกษตรกรเหล่านี้สามารถพัฒนาศักยภาพในด้านต่างๆ ตลอดจนนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้กับการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพได้เป็นอย่างดี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

3) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรยังมีจำนวนน้อย ซึ่งการผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรถือเป็นการสร้างความเชื่อมั่นว่าสินค้าเกษตรมีคุณภาพและปลอดภัย ดังนั้น เกษตรกรควรพัฒนาการผลิตให้ได้คุณภาพผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร เพื่อความยั่งยืนปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค

1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีระดับความรู้ด้านโรคและแมลงศัตรูพืช ต่ำกว่าด้านอื่น เจ้าหน้าที่และหน่วยงานควรให้คำปรึกษาเกษตรกรอย่างใกล้ชิดมากขึ้น ในเรื่องโรคและแมลงศัตรูพืช ให้เกษตรกรสามารถจัดการแปลงทุเรียนรวมถึงลดความเสียหายที่เกิดกับผลผลิต

2) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรยังมีน้อย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้แก่ผู้ผลิต ผู้บริโภค ผู้ประกอบการถึงมาตรฐานการรับรองความปลอดภัย เช่น GAP อินทรีย์ GMP เพื่อให้เข้าใจถึงมาตรฐานและเลือกซื้อสินค้าที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเพื่อความปลอดภัย

3) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้นเพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปพัฒนาและต่อยอดพร้อมกับมีการปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

1.3 ข้อเสนอแนะต่อด้านนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพเพื่อเป็นแหล่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อยู่ในระดับมาก เช่น การจัดกิจกรรมคัดเลือกทุเรียนพื้นเมืองที่มีคุณภาพดี การประชาสัมพันธ์ทุเรียนพื้นเมืองที่มีคุณภาพให้เป็นที่ยุ้จักอย่างแพร่หลาย รวมถึงการกำหนดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ ดังนั้น จังหวัดควรให้การสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มต่อสินค้าเกษตร ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การจัดงานเทศกาล และการประกวดคัดเลือกทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาถึงศักยภาพและความต้องการของเกษตรกร ในการบริหารจัดการแปลงทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ เพื่อช่วยให้เกษตรกรสามารถพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อภาคการเกษตร ส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อสร้างรายได้และพัฒนาต่อยอดอย่างยั่งยืน

2) ควรศึกษาทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ เกี่ยวกับเรื่องราวความเป็นมา เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ การบอกเล่าเรื่องราว และเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้แก่ผู้บริโภค นักท่องเที่ยวผู้สนใจได้ทราบ

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการเกษตร. (2560). การผลิตพืชตามมาตรฐาน GAP. สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2563, จาก

<http://www.doa.go.th/hortwp.content/>.

ชฎารัตน์ พรหมศิลา. (2562). ความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนของเกษตรกร ในจังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, และบำเพ็ญ เขียวหวาน. (2558). การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการแลกเปลี่ยน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

-
- เรียนรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกร. วารสารสังคมศาสตร์, 4 (2) (กรกฎาคม – ธันวาคม 2558), หน้า 43-54.
- ประพันธ์พงษ์ ใหม่เพย. (2562). การส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์.
- วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- วนิดา เจริญทอง. (2560). แนวทางการส่งเสริมการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอดงหลวง จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- วิมลรัตน์ บุญศรีรัตน์. (2560). แนวทางการพัฒนาอาหารเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ คณะการจัดการการท่องเที่ยว ศูนย์ภูเก็ต. สืบค้นจาก <http://www.tour.nida.ac.th/wp-content/phuket-gastronomy.pdf>, 2560.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต. (2563). สรุปสถานการณ์การปลูกพืชสำคัญทางเศรษฐกิจ ปีเพาะปลูก 2563 ของจังหวัดภูเก็ต _____ (2563). “ทุเรียนพื้นเมืองภูเก็ต” โครงการพัฒนาศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตรผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมเกษตรให้มีศักยภาพในการแข่งขันและสนับสนุนการท่องเที่ยว
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์.(2563). สถานการณ์ทุเรียน 563 ถนนนนทบุรี ตำบลบางกระสอบ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2563,จาก http://www.tpsoc.moc.go.th/sites/default/files/thueriyn_240863.pdf
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2563). มูลค่าการส่งออกทุเรียนตั้งแต่ปี 2561 – 2563. สืบค้นเมื่อ 30 ธันวาคม 2563,จาก http://impexp.oae.go.th/service/export.php?S_YEAR=2561&E_YEAR=2563
&PRODUCT_GROUP=5252&PRODUCT_ID=4977&wf_search=&WF_SEARCH=Y